

VAN NATURE

Jacques van der Neut schrijft in Van Nature over opvallende waarnemingen in de natuur. Hij werkt als boswachter in De Biesbosch. Daarnaast is hij een verwoed natuurfotograaf.

DS

Massaal opkomend fluitenkruid kleurt de bermen in Dordrecht straks weer uitbundig wit. Deze manshoge plant noemen we ook wel Hollands kant. De bloemen zijn weliswaar klein, maar door het massa-effect is fluitenkruid een markante wilde plant. In bermen bloeien pinksterbloem, madelief, hondsdrif en boterbloem. Dordt komt in bloei!

▲ Fluitenkruid komt in Dordt zeer algemeen voor.

▲ De middenberm van de N3 komt al in bloei. Raapzaad groeit er straks massaal.

Dordt komt in bloei!

Door de hoge temperaturen van vorige week is de ontwikkeling van fluitenkruid explosief op gang gekomen. Kijk maar eens op de Vissersdijk, Wieldrechtse Zeedijk, Koeiendijk of het Laantje van Middenhoeve. Genoemde locaties zijn straks gehuld in een grote, witte bloemensluis. Heerlijk om tussendoor te lopen en dan die typische geur van fluitenkruid diep op te snuiven.

De witte, drie tot vier millimeter grote bloemen vormen samen bloemschermen zonder omwindsel. De randbloemen van zo'n scherm zijn enigszins vergroot, in zo'n geval spreken we ook wel over stralende bloemen. De zaden vertonen een kenmerkend patroon van lijnvormige olieklieren. Aangezien de nectar van het fluitenkruid makkelijk te bemachtigen is, bezoeken drommen weinig gespecialiseerde insecten zoals vliegen, kevers en diverse soorten bijen de roomwitte bloemschermen.

Voedselrijk

Fluitenkruid groeit op een voedselrijke en vochtige bodem. In gebieden met voedselarme grond verschijnt fluitenkruid pas na bemesting of een andere manier van verrijking met voedingsstoffen. Op dergelijke plekken groeit fluitenkruid samen met grote brandnetel, hondsdrif en smeerwortel.

Fluitenkruid wordt met grote engelwortel, berenklauw en peterselie tot de schermbloemenfamilie gerekend. Deze familie bestaat uit een

kleine drieduizend soorten en heeft over de hele wereld vertegenwoordigers. In ons land zijn zo'n 45 soorten inheems. Bijna de helft hiervan heeft een beperkte levensduur en sterft af na eenmalige vruchtzetting.

Veel schermbloemigen zijn bermen graslandplanten. Een aantal soorten zoals peen, maggiplant, dille en koriander wordt als keukenkruid gebruikt. Het leuke van fluitenkruid is dat het zelfs middenin de stad bloeit, meestal in gezelschap van duizenden boterbloemen. Zulke overhoekjes

vormen een bont zomers palet. Raapzaad, een familielid van koolzaad, herik en mosterd, is net zo algemeen als fluitenkruid en bloeit minstens zo massaal.

Berm

Zo zal de berm van de N3 binnenkort weer intens geel kleuren door de uitbundige bloei van deze planten. Raapzaad veroorzaakt eindeloze gele linten langs onze drukke weggennet. Het fileleed van automobilisten wordt er mogelijk iets door verzacht.

Heerlijk om tussendoor te lopen en dan die typische geur van fluitenkruid diep op te snuiven

Het is moeilijk om een locatie aan te wijzen waar Brassica rapa, zo luidt de wetenschappelijke naam van raapzaad, niet groeit. Raapzaad is vooral te vinden op open voedselrijke gronden, die enigszins vochtig moeten zijn. Het is een pioniersoort die lokaal bijzonder algemeen voorkomt. Vooral in bermen is raapzaad erg dominant, waar het gewoonlijk samen met fluitenkruid bloeit. De exacte verspreiding van raapzaad in ons land is onduidelijk vanwege de verwarring met gelijkende soorten. Raapzaad wordt vaak verward met koolzaad waarop het veel lijkt, maar soorten als herik en zwarte mosterd zorgen ook voor verwarring.

Schaduw

Fluitenkruid en raapzaad zijn forse, opvallend gekleurde wilde planten die je niet snel ongemerkt voorbij loopt. Madelief en hondsdrif zijn een stuk kleiner, maar vanwege het massa-effect verdienen deze kleinere soorten in dit verband ook de aandacht. Beide soorten groeien op licht beschaduwde plekken, tussen hakhout, op vochtige, ruige grasbermen en langs recreatie- en sportterreinen en in tuinen. Ook op locaties waar veel wordt gemaaid. Hondsdraf groeit op vrijwel alle grondsoorten. Madeliefjes planten zich ongeslachtelijk voort doordat zich in de oksels van de bladeren zijstengels vormen die kunnen uitgroeien tot een nieuw rozet. Die stengeltjes worden niet zo lang, waardoor madeliefjes dichte matten kunnen vormen. Het madeliefje plant zich ook via zaden voort.

BERMBEHEER

De bonte berm

Pieter (Piet) Zonderwijk was een Nederlands hoogleraar vegetatiekunde, plantencologie en onkruidkunde aan de (landbouw-)universiteit Wageningen. Hij zette zich in voor een natuurvriendelijk beheer van wegbermen, spoortaluds, golfterreinen en watergangen. Zijn tomeloze inzet heeft bij verschillende beheerders verandering van beheer te weeggebracht, waarbij meer rekening met natuurlijke waarden werd

▲ Dankzij de inzet van Zonderwijk worden wegbermen natuurlijker beheerd.

gehouden. De praktijk was dat bermen of als gazon werden beheerd, of werden geklepel. Dit klepelen betekende dat vegeta-

tie werd stukgeslagen en de resten bleven liggen, wat leidde tot voedselverrijking van de bodem. Zonderwijk stelde voor bermen

een of twee keer per jaar te maaien en het maaisel af te voeren. Dit leidde tot verschrapping van de bodem en de productie van biomassa ging omlaag, waardoor de vegetaties in wegbermen zich attractief ontwikkelden. In 1976 publiceerde Zonderwijk *De bonte berm*, een boek waarin hij adviezen en praktijkvoorbeelden liet zien van bermbeheer, waarbij rekening werd gehouden met de belangen van flora en fauna.